

Toegankelijke audiovisuele media voor mensen met een beperking en ouderen

Position Paper - versie 2020.2

Logo's van: Ieder(in), Bartiméus Fonds, Dedicon, Minister van Gehandicaptenzaken, KBO-PCOB, Oogvereniging Nederland, Bartiméus, Divers Doof, LFB, SAVT, SH-Jong, Dovenschap, Stichting Hoormij.NVVS, Koninklijke Visio, Robert Coppes Stichting en NVA

Inhoud

1 Inleiding	3
2 Europese richtlijn	4
3 Nederlandse Mediawet	5
4 Toegankelijke audiovisuele media is een verplichting	6
5 Structureel overleg belangen- en kennisorganisaties met OCW	7
6 Aanbieders van audiovisuele mediadiensten	8
7 Toegangsdiensten	10
8 Doelgroepen van toegangsdiensten	11
9 Randvoorwaarden toegankelijke audiovisuele media	12
10 Bijlage A Definities van toegangsdiensten	15
11 Bijlage B Kwantitatieve doelen toegangsdiensten	18
12 Bijlage C Kwalitatieve doelen toegangsdiensten	21
13 Bijlage D Overige relevante bronnen en documentatie (Engelstalig)	31

1

Inleiding

In dit Position Paper beschrijft een groep van belangenorganisaties van mensen met een beperking en van ouderen en andere organisaties welke toegangsdiensten en randvoorwaarden nodig zijn voor een Mediawet die voldoende recht doet aan het VN-verdrag Handicap en de Europese richtlijn voor audiovisuele mediadiensten.

2

Europese richtlijn

Het Europees Parlement nam op 14 november 2018 de Europese richtlijn audiovisuele mediadiensten aan.¹

De Europese richtlijn bevat eisen voor onder andere een verbod op haat zaaien en discriminatie op grond van handicap en andere gronden, bescherming van minderjarigen, onafhankelijkheid van de nationale toezichthoudende instanties en promotie van Europese audiovisuele producties.

De nieuwe Europese richtlijn bevat ook een artikel over toegankelijkheid, specifiek artikel 7.

1 Nederlandse versie van de Europese Audio Visuele Media Diensten Richtlijn: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018L1808&from=EN>

3

Nederlandse Mediawet

In Nederland is de Europese richtlijn in 2020 verwerkt in een wijziging van de Nederlandse Mediawet uit 2008.²

Belangenorganisaties van mensen met een beperking en van ouderen hebben per brief aan de Tweede Kamer laten weten de aanpassingen van de Mediawet onvoldoende te vinden.³

De Minister van Media is echter van mening, dat 'volgens de regering in voldoende sturende mate gerealiseerd wordt dat media-instellingen hun media-aanbod in toenemende mate toegankelijk maken voor mensen met een auditieve of visuele beperking.'⁴

² Gewijzigde Mediawet in verband met modernisering audiovisuele mediadienstenrichtlijn:

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2020-391.html>

³ Artikel op website Ieder(in): <https://iederin.nl/voorstel-toegankelijkheid-televisie-moet-terug-naar-tekentafel/>

⁴ Minister Slob in zijn reactie op vragen van de Eerste Kamer:

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-35361-C.html>

4

Toegankelijke audiovisuele media is een verplichting

De Nederlandse overheid is verplicht om (belangenorganisaties van) mensen met een beperking te betrekken bij het ontwikkelen van wet- en regelgeving.

Alle EU-landen waaronder Nederland en de EU zelf hebben het VN-verdrag Handicap⁵ geratificeerd. Zij hebben daarom toegezegd het recht op toegang voor personen met een handicap te waarborgen, op gelijke basis met anderen, tot onder meer informatie- en communicatietechnologieën en –systemen (artikel 9.2g).

Zij nemen ook "alle passende maatregelen om ervoor te zorgen dat personen met een handicap: a) toegang hebben tot cultureel materiaal in toegankelijke formaten en b) genieten van toegang tot televisieprogramma's, films, theater en andere culturele activiteiten, in toegankelijke vorm" (artikel 30).

Ten slotte zijn de EU en Nederland ook verplicht "ervoor te zorgen dat personen met een handicap het recht op vrijheid van meningsuiting en mening kunnen uitoefenen, met inbegrip van de vrijheid om informatie en ideeën te zoeken, te ontvangen en te geven op een gelijke basis met anderen en via alle vormen van communicatie naar keuze" (artikel 21).

⁵ Nederlandse tekst VN-verdrag Handicap:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brochures/2016/12/23/vn-verdrag-inzake-de-rechten-van-personen-met-een-handicap>

5

Structureel overleg belangen- en kennisorganisaties met OCW

De Minister van Media heeft bij de behandeling van het wetsvoorstel voor wijziging van de Mediawet toegezegd structureel in overleg te gaan met belangen- en kennisorganisaties voor mensen met een auditieve of visuele beperking.⁶

In de zomer van 2020 zijn de eerste gesprekken gestart.

⁶ Artikel op website Ieder(in): <https://iederin.nl/mooie-stappen-naar-beter-toegankelijke-televisie/>

6

Aanbieders van audiovisuele mediadiensten

Onder **audiovisuele mediadienst** wordt verstaan een dienst die onder de redactionele verantwoordelijkheid van een aanbieder van mediadiensten valt en het primaire doel heeft programma's aan het grote publiek aan te bieden via elektronische communicatienetwerken. Deze dienst is een televisie-uitzending of een audiovisuele mediadienst op aanvraag; audiovisuele mediadienst omvat ook audiovisuele commerciële communicatie (bijvoorbeeld tv-advertenties).

De Europese richtlijn legt verplichtingen voor toegankelijkheid op aan de volgende aanbieders van audiovisuele mediadiensten.

Televisie-uitzending

Een televisie-uitzending (ook wel lineaire audiovisuele mediadienst genoemd) is een audiovisuele mediadienst aangeboden door een aanbieder van mediadiensten voor het gelijktijdig bekijken van programma's op basis van een schema. In grote lijnen zijn dit reguliere tv-programma's, nieuwsuitzendingen en andere segmenten die tv-kanalen doorgeven en al waren gepland.

Audiovisuele commerciële communicatie

Audiovisuele commerciële communicatie betekent beelden met of zonder geluid die zijn ontworpen om, direct of indirect, goederen, diensten of bedrijven te promoten. Dit omvat televisiereclame, sponsoring, telewinkelen en productplaatsing.

Audiovisuele mediadienst op aanvraag

Audiovisuele mediadienst op aanvraag (ook niet-lineaire audiovisuele mediadienst genoemd, of OTT's: Over the Top-diensten of video on-demand (VOD)-diensten) is een audiovisuele mediadienst die wordt aangeboden door een aanbieder van mediadiensten voor het bekijken van programma's op het moment dat de gebruiker heeft gekozen en op individueel verzoek op basis van een door de aanbieder van mediadiensten geselecteerde programmacatalogus. Voorbeelden van on-demand audiovisuele mediadiensten zijn Netflix, HBO of Hulu.

Onder **aanbieder van audiovisuele mediadiensten** wordt verstaan de rechtspersoon die de redactionele verantwoordelijkheid draagt voor de keuze van de audiovisuele inhoud van de audiovisuele mediadienst en bepaalt hoe deze wordt georganiseerd. Dit betekent bijvoorbeeld tv-kanalen of video-on-demand-services zoals Netflix. Voor het toegankelijk maken van hun diensten

voor personen met een beperking is het belangrijk dat de aanbieders de behoeften van mensen met een beperking (beter) begrijpen.

7

Toegangsdiensten

Audiovisuele media kunnen toegankelijk worden gemaakt met zogenoemde toegangsdiensten.

In het kader van de Mediawet spreken we over de volgende toegangsdiensten:

- audiodescriptie
- ondertitels voor doven en slechthorenden
- vertaling in gebarentaal
- gesproken ondertitels
- cognitieve toegankelijkheid
- schone audio.

Het is belangrijk dat audiovisueel media-aanbod van publieke en commerciële omroepen en aanbieders van diensten op aanvraag (streamingdiensten) toegankelijk en bruikbaar is voor alle inwoners van Nederland. Om dit te realiseren is het belangrijk de hierboven genoemde toegangsdiensten op een passende wijze te regelen.

Voor een volledig overzicht van de definities van toegangsdiensten verwijzen wij naar [bijlage A](#).

8

Doelgroepen van toegangsdiensten

Al deze toegangsdiensten (kunnen) worden gebruikt door:

- 1,7 miljoen dove en slechthorende mensen gebruiken veelal ondertitels voor doven en slechthorenden
- 25.000 dove mensen gebruiken een vertaling in Nederlandse Gebarentaal
- 310.000 blinde en slechtziende mensen gebruiken audiodescriptie (gesproken beschrijving van wat te zien is op het scherm) en/of gesproken ondertitels (ondertiteling bij niet-Nederlandstalige programma's wordt voorgelezen)
- 80.000 mensen met niet-aangeboren hersenletsel, die problemen hebben met zien, gebruiken audiodescriptie
- 3 miljoen ouderen, van wie het gehoor en/of zicht afneemt door ouderdom, gebruiken een of meerdere van de toegangsdiensten.

Uit onderzoek van de NPO blijkt ook dat er ongeveer 4,5 miljoen mensen gebruik maken van teletekstondertiteling. Dat is veel meer dan de 1,7 miljoen Nederlanders met gehoorproblemen.

Mensen zetten de ondertiteling bijvoorbeeld aan vanwege omgevingsgeluiden tijdens het televisiekijken. Anderstaligen gebruiken de ondertiteling om de Nederlandse taal te leren.⁷

⁷ Artikel op website NPO: <https://over.npo.nl/voor-publiek/toegankelijkheid/ik-hoor-niet-zo-goed>

9

Randvoorwaarden toegankelijke audiovisuele media

Om de Mediawet in lijn te brengen met de Europese richtlijn en het VN-verdrag zijn de volgende aanpassingen noodzakelijk.

Neem kwantitatieve en kwalitatieve doelen op in Mediawet

De overheid stelt kwantitatieve en kwalitatieve doelen in de Mediawet. De belangenorganisaties en kennisorganisaties stellen de kwaliteitskaders op voor de verschillende toegangsdiensten. De minimale kwantitatieve doelen nemen jaarlijks toe. Omroepen en VOD-diensten specificeren in verplichte en openbare stappenplannen, in toegankelijke vorm, hoe zij van plan zijn deze doelen te bereiken. Het Commissariaat voor de Media monitort deze stappenplannen en rapporteert hierover aan het structurele overleg.

Een voorstel voor kwantitatieve doelen is te vinden in [bijlage B](#) en een voorstel voor kwalitatieve doelen in [bijlage C](#).

Verplicht Design for All standaard

Aanbieders van audiovisuele media maken gebruik van de Europese standaard 'Design for All - Toegankelijkheid volgens een Design for All-aanpak in producten, goederen en diensten te gebruiken - Uitbreiding van het gebruikersbereik.' Deze richtlijn gebruiken zij om diensten te ontwikkelen en aan te bieden die toegankelijk zijn voor een grote verscheidenheid van gebruikers, inclusief personen met een beperking.⁸ 'Ontwerpen voor Iedereen' kun je bereiken door ervaringsdeskundigen te betrekken bij het ontwerp. In de Mediawet wordt daarom opgenomen dat aanbieders van audiovisuele media de Europese Design for All standaard toepassen.

Inkoopbeleid audiovisuele aanbieders

In de Mediawet wordt opgenomen dat bij het toekennen van nieuwe (uitzend)licenties toegankelijke inhoud een eis is. Aanbieders van audiovisuele mediadiensten passen contractbeleid

⁸ Design for All standard:

https://standards.cen.eu/dyn/www/f?p=204:110:0:::FSP_PROJECT,FSP_ORG_ID:62323,2301962&cs=1D28CFDC66E7CEF3CE441294CAA9FEABE

aan om alleen audiovisuele media aan te schaffen die toegangsdiensten omvat. Aanbieders houden bij aankoop en producties van audiovisuele media, bijvoorbeeld series, rekening met de mogelijkheid om toegangsdiensten toe te voegen.

Aanbieders informeren actief over toegangsdiensten

In de Mediawet wordt opgenomen dat aanbieders van audiovisuele media, zoals omroepen en Video On Demand-diensten op toegankelijke wijze informeren en communiceren welke toegangsdiensten bij welk audiovisueel media-aanbod aanwezig zijn, bijvoorbeeld in elektronische en online programmagidsen.

Monitoring en rapportering

In de Mediawet wordt een onafhankelijke jaarlijkse rapportage over de kwantitatieve en kwalitatieve vooruitgang en de tevredenheid van kijkers (met een beperking) over toegangsdiensten opgenomen. Dit onderzoek wordt uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van OCW in samenwerking met vertegenwoordigers van mensen met een beperking en van ouderen. De rapportage wordt op een toegankelijke wijze aangeboden.

Adviesorgaan ervaringsdeskundigen

Er wordt een breed adviesorgaan opgericht met (ervarings)deskundigen en vertegenwoordigers van mensen met een beperking en van ouderen. Dit adviesorgaan geeft gevraagd en ongevraagd adviezen en informatie over toegankelijkheid van audiovisuele media. Het adviesorgaan krijgt een duidelijk mandaat en financiering en rapporteert aan de Minister van Media en aan het Commissariaat voor de Media. Procedures voor overleg, monitoring en rapportage en bijeenkomsten van het adviesorgaan moeten op een toegankelijke manier worden georganiseerd. Daartoe wordt financiering beschikbaar gesteld zodat vertegenwoordigers van organisaties van mensen met een beperking bijeenkomsten en vergaderingen kunnen bijwonen.

Toegankelijke crisiscommunicatie

Met een amendement is toegankelijke crisiscommunicatie aan de Mediawet toegevoegd in artikel 6.27: "In geval van rampen of crises als bedoeld in artikel 1 van de Wet veiligheidsregio's, bieden mediadiensten het audiovisuele media-aanbod bestaande uit informatie bedoeld in artikel 46, tweede lid, van de wet veiligheidsregio's, in samenwerking met het bestuur van de veiligheidsregio's zoveel mogelijk op een voor personen met een auditieve of visuele beperking toegankelijke wijze aan." De belangen- en kennisorganisaties zijn benieuwd naar de concrete uitwerking van artikel 6.27, ook in relatie met het door de Minister van Justitie en Veiligheid in

2019 toegezegde plan van aanpak voor toegankelijke crisiscommunicatie.⁹ Overigens moeten persconferenties en crisisinformatie ook voor mensen met een verstandelijke beperking toegankelijk en vooral begrijpelijk zijn.

Rol van het Commissariaat voor de Media

Het Commissariaat moet voldoende kennis, mogelijkheden en financiële middelen beschikbaar krijgen om effectief toezicht te houden en maatregelen te kunnen nemen waar het gaat om toegankelijkheidsdiensten. Hierbij betreft het Commissariaat regelmatig ervaringsdeskundigen, ook wat betreft 'adequate en effectieve' maatregelen. Het online contactpunt voor klachten bij het Commissariaat voldoet aan het besluit digitale toegankelijkheid. Tegelijk moet het voor mensen die niet digitaal vaardig zijn ook mogelijk zijn om op analoge wijze een klacht in te dienen. Het Commissariaat communiceert op een toegankelijke en transparante wijze. Het Commissariaat maakt op basis van de jaarlijks vastgestelde kwaliteitseisen een jaarlijks monitor. Deze wordt gemaakt in samenspraak met vertegenwoordigers van mensen met een beperking en van ouderen. Het Commissariaat krijgt mogelijkheden voor het treffen van maatregelen wanneer omroepen en aanbieders van audiovisuele mediadiensten de rapportagevereisten niet naleven. Het Commissariaat maakt en beheert een toegankelijke online database waar rapporten over toegangsdiensten makkelijk kunnen worden gevonden en geraadpleegd. Belangen- en kennisorganisaties gaan hierover in gesprek met het Commissariaat.

Europese Toegankelijkheidsakte

De *European Accessibility Act* (EAA) is in juni 2019 gepubliceerd in het officiële *EU-journal*. De Europese Toegankelijkheidsakte is een aanvulling op de Europese Web Accessibility Directive uit 2016. De EAA gaat over toegankelijkheid van producten en diensten als ICT hardware en software, betaalautomaten, ticketautomaten, e-readers, elektronische communicatiediensten (telecommunicatie), audiovisuele mediadiensten, e-commerce, bankzaken, onderdelen van (digitale) producten en diensten in openbaar vervoer en noodcommunicatie. De eisen voor toegang tot audiovisuele inhoud van audiovisuele mediadiensten in de Europese Toegankelijkheidsakte moeten worden meegenomen in de omzetting naar Nederlandse wet- en regelgeving.

⁹ Artikel op website Ieder(in): <https://iederin.nl/structurele-afspraken-crisiscommunicatie-nodig/>

10

Bijlage A

Definities van toegangsdiensten

Voeg aan de nieuwe Mediawet duidelijke definities van toegankelijkheidsdiensten toe, onder andere voor audiodescriptie (gesproken beschrijving van wat te zien is op het scherm voor mensen met een visuele beperking), ondertitels voor doven en slechthorenden en vertaling in Nederlandse Gebarentaal. Wij stellen de volgende definities van toegangsdiensten voor.

Toegangsdiensten

Toegangsdiensten is een term die wordt gebruikt om te verwijzen naar toegankelijkheidsdiensten zoals ondertitels voor doven en slechthorenden, audiodescriptie, gebarentaal en gesproken ondertitels. Het doel van toegangsdiensten is de audiovisuele media zo volledig toegankelijk mogelijk en begrijpelijk te maken voor iedereen en in het bijzonder mensen met een beperking. Deze toegangsdiensten worden hieronder beschreven, maar zijn niet daartoe beperkt, aangezien andere functies kunnen worden geïntroduceerd. Andere functies kunnen zijn schone audio, langzame video, enz.

Audiodescriptie

Audiodescriptie (kortweg AD) maakt audiovisuele producties toegankelijk voor mensen die slechtziend of blind zijn. Een stem beschrijft tijdens natuurlijke pauzes (tussen de dialogen door) wat er te zien is. Elementen die beschreven worden zijn bijvoorbeeld personages, gezichtsuitdrukkingen, beeldteksten, plaatsbepalingen en ontwikkelingen in de verhaallijn.

Audiodescriptie wordt bij films en televisieprogramma's vooraf geschreven en opgenomen. Voor een live-uitzending kan **live audiodescriptie** worden toegepast, waarbij de beeldbeschrijver of blindentolk de audiodescriptie live insprekt. Online kan ook gekozen worden voor **extended audiodescriptie**, waarbij het beeld stil wordt gezet op plaatsen waar belangrijke gebeurtenissen in beeld te beschrijven moeten worden.

Cognitieve toegankelijkheid

Cognitieve toegankelijkheid stelt kijkers met een cognitieve beperking of een leerstoornis in staat inhoud op een meer toegankelijke manier te verwerken. Cognitieve toegankelijkheid omvat eenvoudig te begrijpen taal, toegankelijke gebruikersinterface (bijvoorbeeld door te veel indrukken in de beeldcompositie te vermijden), biedt gebruikers voldoende tijd om inhoud te lezen, enz. Een uitgebreide videobeschrijving is een voorbeeld van cognitieve toegankelijkheid in audiovisuele

media. De audiovisuele inhoud wordt op belangrijke momenten gepauzeerd en er wordt een langere beschrijving van de situatie of scène gegeven.

Gebarentaalvertaling

Inzet van een tolk Nederlandse Gebarentaal is het gebruik van gebarentaal om de audio-informatie in het programma (spraak en andere belangrijke geluiden) over te brengen aan dove kijkers of gebarentaalgebruikers. Het verstrekken van ondertitels voor doven en slechthorenden sluit geenszins de noodzaak van een gebarentaalvertaling uit, aangezien dove mensen gemiddeld genomen moeite hebben met het lezen en begrijpen van tekst.¹⁰

Ondertitels (ondertiteling) voor doven en slechthorenden

Ondertitels (ondertiteling) voor doven en slechthorenden verschillen van gewone ondertitels doordat de dialoog wordt uitgeschreven en belangrijke geluidseffecten en andere audio-elementen worden weergegeven, wat handig kan zijn als de kijker anders niet kan zien wie wat zegt of bepaalde dingen mist. Een voorbeeld van niet-spraakinformatie kan zijn "voetstappen", "een hond blaft" of "piepend raam". Ondertiteling voor doven en slechthorenden is doorgaans intralinguaal (bijvoorbeeld Nederlands - Nederlands) en 'gewone' ondertiteling interlinguaal (bijvoorbeeld Engels - Nederlands). Ondertitels voor doven en slechthorenden worden in sommige landen zoals de VS ook wel *captions* genoemd. *Captions* kunnen open of gesloten zijn.

- **Gesloten ondertitels** (*closed captions*) zijn niet zichtbaar totdat ze door de kijker worden geactiveerd, meestal via de afstandsbediening of een menu-optie (bijvoorbeeld teletekst 888). Ze kunnen soms worden aangepast, bijvoorbeeld in lettergrootte of kleurcontrast.
- **Open ondertitels** (*open captions*) worden daarentegen 'ingebrand' of 'hard gecodeerd' op de video en zijn zichtbaar voor alle gebruikers. Ze kunnen niet worden aangepast.

Gesproken ondertitels (kortweg GOS)¹¹

Gesproken ondertitels (kortweg GOS) betreft het voorlezen van interlinguale ondertitels in een gesproken stem. Dit zijn toegankelijkheidsmaatregelen die vooral nuttig zijn voor personen met een visuele of leesstoornis en voor blinden / doofblinden, met name in landen die geen programma's in de nationale taal nasynchroniseren. Gesproken ondertitels worden ook wel audio-ondertitels genoemd. Ook wordt de afkorting AST (*audio-subtitling*) gebruikt.

¹⁰ Leesprofielen voor dove en slechthorende volwassenen, online artikel in Van Horen Zeggen: <https://vhz-online.nl/leesprofielen-voor-dove-en-slechthorende-volwassenen>

¹¹ Meer informatie over gesproken ondertiteling op website van Oogvereniging: <https://www.oogvereniging.nl/leven-werken/digitale-hulpmiddelen/gesproken-ondertiteling/>

Schone audio

Schone audio(*clean audio*): Hierdoor kunnen gebruikers ervoor kiezen om de gesproken dialoog en belangrijke non-verbale informatie van achtergrondgeluiden te scheiden. Deze toegangsdienst kan nuttig zijn voor slechthorenden en andere kijkers, vooral in lawaaierige omgevingen. De audio is geen traditionele audio-mix, maar object gebaseerde info¹² zodat mensen thuis met de receiver of Smart TV de audio kunnen aanpassen naar eigen wensen.

Diensten die toegang bieden tot audiovisuele mediadiensten

Diensten die toegang bieden tot audiovisuele mediadiensten zijn diensten die worden verzonden door elektronische communicatienetwerken die worden gebruikt om audiovisuele mediadiensten te identificeren, selecteren, ontvangen en bekijken en alle aangeboden functies, zoals ondertitels voor doven en slechthorenden, audiodescriptie, gesproken ondertitels en vertaling naar gebarentaal, die voortvloeien uit de uitvoering van maatregelen om diensten toegankelijk te maken zoals bedoeld in artikel 7 van de AVSMD en omvat elektronische programmagidsen (EPG's).¹³

Ondertitels

Ondertitels (ook wel ondertiteling genoemd) bieden een tekstuele weergave van dialoog in dezelfde taal of vertaald in een andere taal. Er is een belangrijk verschil tussen ondertitels en ondertitels voor doven en slechthorenden. 'Gewone' ondertitels zijn bedoeld voor kijkers die de taal niet begrijpen. Om deze reden tonen ondertitels alleen de gesproken inhoud, maar niet de geluidseffecten of andere audio-elementen. Ze worden meestal gebruikt als vertalingen in buitenlandse films; deze 'gewone' ondertiteling is interlinguaal (bijvoorbeeld Engels - Nederlands).

¹² AES E-library: Personalized Object-Based Audio for Hearing Impaired TV Viewers: <https://www.aes.org/e-lib/browse.cfm?elib=18562>

¹³ Definitie zoals omschreven in artikel 3.6 over definities van [Richtlijn \(EU\) 2019/882 \(Europese Toegankelijkheidswet\)](#)

11

Bijlage B

Kwantitatieve doelen toegangsdiensten

Concrete kwantitatieve doelen geven mediaorganisaties en aanbieders van audiovisuele media een duidelijke tijdlijn waarop zij de toegangsdiensten vermeerderen. Op moment van schrijven (november 2020) van dit position paper zijn percentages bij algemene maatregel van bestuur Mediabesluit 2008¹⁴ enkel vastgelegd voor ondertiteling voor doven en slechthorenden; 95% van aanbod publieke omroepen en ten minste 50% van aanbod commerciële omroepen. Daarnaast geldt een doorgifteverplichting van 100% voor het meezenden van het (gesproken) ondertitelingssignaal voor pakketaanbieders met ten minste 100.000 abonnees in Nederland. Verder zijn er (nog) geen kwantitatieve doelen of minimumpercentages voor toegangsdiensten opgenomen in de gewijzigde Mediawet.

De kwantitatieve doelen voor ondertiteling voor doven en slechthorenden, vertaling in Nederlandse Gebarentaal, audiodescriptie en voor gesproken ondertitels bevatten minimumpercentages voor toegangsdiensten van het audiovisuele media-aanbod. Hieronder een overzicht van de gewenste kwantitatieve doelen per type toegangsdienst voor publieke, commerciële en regionale mediaorganisaties en voor video-on-demand-diensten (VOD-diensten).

Kwantiteitsdoelen landelijke publieke mediaorganisaties

Toegangsdienst/jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ondertiteling voor doven en slechthorenden	95%	95%	95%	96%	97%	98%
Nederlandse Gebarentaal (tolk)			5%	10%	15%	20%
Audiodescriptie		7%	15%	20%	25%	30%
Gesproken ondertitels	100%	100%	100%	100%	100%	100%

¹⁴ Online tekst Mediabesluit 2008: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0025036/2018-01-01>

Kwantiteitsdoelen landelijke commerciële mediaorganisaties

Toegangsdienst/jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ondertiteling voor doven en slechthorenden	50%	50%	55%	60%	65%	70%
Nederlandse Gebarentaal (tolk)			5%	10%	15%	20%
Audiodescriptie		7%	15%	20%	25%	30%
Gesproken ondertitels	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Kwantiteitsdoelen regionale mediaorganisaties

Toegangsdienst/jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ondertiteling voor doven en slechthorenden			5%	10%	15%	20%
Nederlandse Gebarentaal (tolk)			2%	4%	6%	8%
Audiodescriptie			5%	10%	15%	20%
Gesproken ondertitels			15%	20%	25%	30%

Kwantiteitsdoelen VOD-diensten

Toegangsdienst/jaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ondertiteling voor doven en slechthorenden			95%	96%	97%	98%
Gebarentaal (tolk)			2%	4%	6%	8%
Audiodescriptie			55%	60%	65%	70%
Gesproken ondertitels			55%	60%	65%	70%

Deze kwantitatieve doelen kunnen – in overleg met de belangenorganisaties van mensen met een beperking en van senioren – worden bepaald door de overheid zelf of worden gedelegeerd aan het Commissariaat voor de Media (zoals Ofcom doet in het Verenigd Koninkrijk).¹⁵ Eenmaal vastgesteld, moeten deze doelstellingen regelmatig worden gecontroleerd en opnieuw bekeken. Wanneer opkomende technologieën snellere vooruitgang mogelijk maken, kunnen de minimumpercentages eerder verhoogd worden.

Kleine omroepen en aanbieders van audiovisuele media

Kleine aanbieders van audiovisuele media hoeven niet zelf de toegangsdiensten te produceren. De toegangsdiensten hebben ze wel nodig wanneer ze inhoud aanschaffen door audiovisuele

¹⁵ [Ofcom's Code on Television Access Services](#)

producenten. Dus als ze een film 'kopen,' moeten ze bijvoorbeeld ondertiteling aanvragen voor doven en slechthorenden en audiodescriptie.

Toegankelijke audiovisuele media bevatten altijd toegangsdiensten

Wanneer audiovisuele inhoud toegankelijk wordt gemaakt, moet deze altijd de toegangsdiensten bevatten, ongeacht de middelen waarmee de inhoud wordt bekeken. Dit is om te voorkomen dat bijvoorbeeld een film met audiodescriptie in de ether wordt uitgezonden, maar de audiodescriptie niet beschikbaar is wanneer de gebruikers de film via de online catalogus van het tv-kanaal willen bekijken.

Maatregelen bij niet behaalde kwantiteitsdoelen

Het Commissariaat voor de Media moet maatregelen (kunnen) treffen wanneer aanbieders van audiovisuele mediadiensten de kwantiteitsdoelstellingen niet halen. Een maatregel kan bijvoorbeeld een waarschuwing of een boete zijn.

Cognitieve toegankelijkheid en schone audio

Voor cognitieve toegankelijkheid en schone audio zijn geen kwantitatieve doelen bepaald, omdat deze toegangsdiensten van invloed kunnen zijn op de inhoud van audiovisuele media. Voor deze toegangsdiensten is verder onderzoek en maatwerk nodig.

12

Bijlage C

Kwalitatieve doelen toegangsdiensten

C.1 Audiodescriptie

De kwalitatieve doelen voor audiodescriptie (AD) worden in detail besproken op ADLAB en ADLAB Pro. Voor een volledig overzicht verwijzen wij naar www.adlabproject.eu en www.adlabpro.eu. Beide projecten zijn financieel ondersteund door de Europese Commissie, ADLAB door het 'Life Long Learning programme' en ADLAB PRO door 'Erasmus+ programme'. Hieronder staat een beknopt overzicht van de belangrijkste kwaliteitseisen.

Algemeen

- Zorg dat de AD voor professionele doeleinden altijd gemaakt wordt door daarin gespecialiseerde studio's, waarbij gebruik wordt gemaakt van professionele scriptschrijvers en stemacteurs.
- Zorg dat de AD recht doet aan de kijker of het publiek en aan dat wat het mediaproduct wil bereiken bij de kijker of het publiek.

Beschrijfregels

- De AD is levendig, helder, makkelijk te visualiseren en zo specifiek mogelijk.
- De AD is geschreven of wordt verteld in de tegenwoordige tijd, is grammaticaal correct, is informatief en niet complex en kent geen herhalingen.
- De AD is veelal objectief, AD legt niet uit, geeft geen mening en oordeelt niet.
- De AD sluit aan bij het type mediaproduct, het genre, de sfeer van het product en de beoogde doelgroep.

De AD beschrijft

- Personages / personen
 - Verschijning, haar en lichaamskleur, leeftijd, kleding, gebaren, gezichtsuitdrukkingen. Let hierbij op objectiviteit en geef prioriteit aan de meest kenmerkende eigenschappen.
 - Het ras of de etniciteit van een personage alleen als het relevant is.
 - Indien belangrijk voor de plot, de leeftijdscategorie.

- Een bepaalde connectie met een ander personage wanneer verondersteld wordt dat de kijker hiervan op de hoogte is.
- Noem de naam van een personage alleen als deze al eerder geïntroduceerd is door middel van dialoog of andersoortige bekendmaking; tenzij het noodzakelijk is voor timing en/of duidelijkheid om hem eerder al te noemen.
- Tijd en ruimte
 - De locatie, tijdstip en weersomstandigheden wanneer dit relevant is voor het programma, de scène en/of de plot.
 - Waar en/of door wie acties en gebeurtenissen plaatsvinden of ondernomen worden.
 - Links en rechts vanuit het perspectief van het publiek. Een uitzondering is het benoemen van lichaamsdelen, zoals zijn rechterhand.
 - Voorwerpen, producten, locaties of delen van locatie e.d. die een essentiële rol in een scene of in het verhaal spelen. Minder bekende plekken alleen beschrijven als ze belangrijk zijn voor het plot. Plaatsen die bekend zijn wel beschrijven.
 - Verweef verschuivingen in tijd in de tekst in plaats van termen te gebruiken zoals flashback. Bijvoorbeeld: 'Terug in het verleden'
 - Vertel een plotwending niet eerder dan deze daadwerkelijk plaatsvindt. Alleen als het echt niet anders kan mag hier een uitzondering op gemaakt worden.
- Overig
 - Kleuren, deze zijn belangrijk voor mensen met een visuele beperking.
 - Merken als ze belangrijk zijn voor de plot of voor het beschrijven van het karakter van iemand.
 - Culturele elementen en hoe daardoor buitenlandse concepten begrijpelijk worden voor mensen met een visuele beperking.
 - Beschrijf montages van korte fragmenten of stills alleen als de tijd het toelaat. Anders alleen de belangrijkste beelden beschrijven.

Te vermijden

- De AD spreekt nooit door de dialoog.
- De AD gebruikt nooit 'we zien', 'in beeld verschijnt' of 'nu.'
- De AD censureert op geen enkele manier. Let hier vooral op bij het beschrijven van naaktheid, seksuele handelingen en/of geweld.
- De AD is consistent. Vermijd stijlbreuk wat betreft kenmerken van de personages en andere visuele elementen.
- Algemene termen, vakjargon en andere film-technische of theater-termen, tenzij het belangrijk is voor de scène of plot. Uitgebreide beschrijvingen van camerabewegingen zijn niet relevant. De termen 'close-up' of 'en-profiel' kunnen wel gebruikt worden.

Beschrijving van andere elementen

- Beschrijf tekst in beeld. Begin de beschrijving met Tekst in beeld, Tekst verschijnt, Beeldtekst o.i.d. Varieer in de toonzetting zodat duidelijk is dat het gaat om voorgelezen tekst in plaats van de lopende beschrijving.
- Audio-ondertiteling (AST) is het voorlezen van de vertalende ondertiteling van een film of serie. Met behulp van audio-ondertiteling wordt ook anderstalige dialoog toegankelijk voor blinden en slechtzienden. Audio-ondertiteling bij dramaproducties dient te worden ingesproken door een andere stem dan de beschrijvende stem van de audiodescriptie. Een onderscheid tussen de voorgelezen ondertiteling en de beschrijving bevordert de duidelijkheid. Een uitzondering hierop is een incidenteel ondertitelde dialoog, tot maximaal 10%.
- Alle logo's, tekst en credits uit de openingssequentie moeten worden beschreven, mits het verhaal nog niet begonnen is; het verhaal heeft altijd voorrang.

Stem

- De AD wordt ingesproken door een stemacteur die geen rol speelt in de film of serie. Live AD wordt verzorgd door één of meer professionele blindentolk(en).
- De stemacteur of de blindentolk past zijn intonatie en spreektempo aan het product aan.
 - Voor tv-programma's en film gaat de voorkeur uit naar een spreektempo van 130 tot 160 woorden per minuut, maar is afhankelijk van de beschikbare tijd en ruimte binnen de originele soundtrack. Variatie van de spreektempo kan nodig zijn al naar gelang de sfeer en actie van de film of serie.
 - In het geval van televisieseries dienen alle afleveringen van een seizoen ingesproken te worden door dezelfde persoon.
- Spraaksynthese, een computer gegenereerde stem, is momenteel niet wenselijk. Vergaande verbeteringen in de kwaliteit van spraaksynthese is nodig voordat dit een serieuze optie voor audiodescriptie kan worden.

Technische vereisten

- Bij het mixen van de AD met de originele soundtrack is het belangrijk dat:
 - relevante geluiden en muziek hoorbaar zijn,
 - geluiden en muziek die verwarrend zijn, beschreven worden,
 - de AD eindigt voor de aftiteling,
 - de AD in balans is met de originele soundtrack.
- Controleer bij de aanbieders van de AD wat de aanleverspecificaties zijn.

Live AD voor televisie

Het is belangrijk om te weten dat dit echt een andere discipline is. Live AD ontstaat in het moment, vraagt om een goede voorbereiding en is niet te corrigeren. De blindentolk is flexibel en past zijn of haar stijl aan bij de voorstelling of het programma.

Live AD is net als AD bij een tv-programma of film zeer goed voorbereid. Het verschil is dat de blindentolk tijdens de live-gang rekening moet houden met onverwachte of niet eerder bekende gebeurtenissen. Live AD is slechts deels een improvisatie.

- Zorg dat de blindentolk(en) vroegtijdig in het proces betrokken wordt (worden). Voor een goede live AD heeft de tolk vooraf informatie nodig. Draaiboeken zijn essentieel om de live AD goed voor te bereiden.
- Vaak vraagt live AD om een net iets flexibelere hantering van de kwaliteitseisen dan de andere vormen van AD. Om een event optimaal te beleven is het soms nodig dat de improvisatie bijvoorbeeld minder objectief is.
- Zorg dat bij live AD twee tolken aanwezig zijn voor het verdelen van de werkdruk, het optimaal weergeven van de sfeer en vaak is een vrouwen en mannenstem nodig.

Overige aandachtspunten AD

- Om te kunnen controleren of de audiotrack synchroon loopt, is het aan te raden om ook een videobestand van de film aan te leveren ter referentie. Indien er verschillende versies (montages) van een film verschijnen is het voor iedere versie noodzakelijk om de corresponderende soundtrack en audiodescriptie track aan te leveren.
- Een algemene wens voor zowel AD als voor gesproken ondertitels (GOS) is een online plek waar het aanbod met AD en/of GOS voor gebruikers vermeld wordt. Nu is het aanbod vaak onduidelijk en een (onnodige) zoektocht voor gebruikers. Daarnaast moet bij aanbod met AD en/of GOS voor beide een logo (kort) in beeld zijn.
- In videospelers op websites en in apps is vaak al een optie aanwezig om ondertiteling voor doven en slechthorenden toe te voegen en te presenteren. De optie voor AD moet ook als optie worden toegevoegd.

C.2 Ondertiteling voor doven en slechthorenden

De kwalitatieve doelen voor ondertiteling voor doven en slechthorenden zijn gebaseerd op een onderzoek naar de kwaliteit van ondertiteling van Nederlandstalige programma's van het toenmalig *Samenwerkingsverband Ondertitel Alle Programma's!* (SOAP!) uit 2012¹⁶ en op technische richtlijnen voor ondertiteling voor Subcatch.¹⁷ Hieronder geven we de kwaliteitsdoelen voor live ondertiteling en achteraf ondertiteling voor doven en slechthorende.

Live ondertiteling voor doven en slechthorenden

Voor live ondertiteling voor doven en slechthorenden volgen hieronder de belangrijkste kwalitatieve doelen.

Timing

¹⁶ Artikel op website SOAP!: <http://www.ondertiteling.nu/soap--doet-verslag-4119.html>

¹⁷ Website Subcatch: <https://subcatch.nl/>

- Ondertiteling loopt zoveel mogelijk synchroon met het gesproken woord. Bij live-programma's zoals talkshows wordt met een vertraging uitgezonden, zodat ondertiteling beter kan worden gesynchroniseerd met het gesproken woord.

Weergave

- Centreer de ondertitelingstekst op het beeld.
- Beperk de tekst tot maximaal 2 regels, met een maximum van 44 karakters per regel.
- Houdt rekening met de leesbaarheid van de ondertitels, bijvoorbeeld door een ondertiteling tenminste 2 seconden in beeld te vertonen.
- Maak duidelijk wie spreekt, bijvoorbeeld door een spreker weer te geven met een eigen kleur van de ondertiteling. Indien gekleurde ondertiteling niet mogelijk is, toon de (voor)naam van de spreker in hoofdletters gevolgd door een dubbele punt. Doe dit ook wanneer een spreker buiten beeld aan het woord is.
- Zorg dat de ondertiteling nooit relevante informatie zoals de naam van de gast bedekt of de ondertiteling van buitenlandse vertaling bedekt (over elkaar heen). Pas dan boventiteling toe. Boventiteling is sowieso bij sommige sportwedstrijden de beste optie.
- Bij een storing of vertraging verschijnt een melding hierover direct dan wel zo snel mogelijk in beeld, zodat de kijker weet dat het bij de bron van de uitzending ligt en niet aan de provider of het signaal.

Inhoud van ondertiteling

- Zorg voor de juiste spelling en zinsopbouw. Corrigeer storende grammaticale fouten en spelfouten.
- Geef het gesproken woord zo letterlijk mogelijk weer. Beperk een samenvattende ondertiteling slechts tot die gevallen waarbij een letterlijke weergave van de tekst tot onleesbaarheid leidt, bijvoorbeeld wanneer de leessnelheid boven 18 karakters per seconde uitkomt.
- Geef ook belangrijke geluiden weer, die geen spraak zijn. Doe dit in hoofdletters, bijvoorbeeld: 'DEUR SLAAT DICHT' of 'TELEFOON GAAT OVER.'
- Het gesproken woord kan op verschillende manieren worden geuit, bijvoorbeeld met accent, intonatie of emotie. Indien het relevant is of betekenis heeft, geef een beschrijving van hoe iets wordt gezegd in hoofdletters. Bijvoorbeeld: 'MOMPELEND' of 'FLUISTEREND.'
- Noem bij muziek en liedjes zoveel mogelijk de naam van het liedje, zanger(s), componist of band. Is de naam van het liedje onbekend of heeft de muziek een bepaalde functie, bijvoorbeeld spanning verhogen, beschrijf dan in hoofdletters zoals 'ONHEILSPELENDE MUZIEK' of 'VROLIJKE CARNAVALSMUZIEK.'

Technische vereisten, een overzicht:

- Leessnelheid: gemiddeld 12 karakters per seconde (maximaal 18)
- Maximaal 2 regels met ondertiteling gecentreerd in beeld
- 40 karakters per regel (maximaal 44)
- Minimale duur ondertiteling: 1 seconde
- Maximale duur ondertiteling: 6 seconden

Achteraf ondertiteling voor doven en slechthorenden

Voor ondertiteling voor doven en slechthorenden bij niet-live audiovisuele media, zijn de hierboven bij live ondertiteling voor doven en slechthorenden reeds genoemde elementen voor inhoud en weergave van de ondertiteling van toepassing. Voor timing specifiek gelden andere kwaliteitsdoelen.

Timing

Bij het achteraf toevoegen en/of aanpassen van ondertitels voor doven en slechthorenden is er meer ruimte om de timing van de ondertitels synchroon te maken met het gesproken woord. De belangrijkste regels zijn dan:

- Ondertiteling verschijnt enkele frames voordat de spreker begint met spreken. Dus niet te vroeg of te laat.
- De ondertiteling verdwijnt niet meteen nadat de spreker klaar is met spreken. De kijker heeft zo nog de tijd om de (laatste) ondertitels goed te lezen.
- Vermijd waar mogelijk ondertiteling voor of na een ander shot dan waarin de tekst van die ondertiteling gesproken wordt. Wanneer bijvoorbeeld een shot of filmscene verandert, blijft de ondertiteling niet in beeld hangen, tenzij er onvoldoende leestijd is.

Aandachtspunten programmamakers en providers

In aanvulling op bovenstaande kwaliteitseisen voor ondertitels voor doven en slechthorenden, zijn er voor programmamakers en providers nog een aantal specifieke aandachtspunten.

Aandachtspunten voor programmamakers

- Zorg dat sprekers goed zichtbaar in beeld zijn, zodat dove en slechthorende kijkers ook beter de lippen en gezichtsmimiek kunnen aflezen.
- Laat mensen niet door elkaar praten. De ondertitelaar moet dan een keuze maken welke spreker te ondertitelen.
- Zorg dat sprekers niet te snel praten. Dit komt in algemene zin de verstaanbaarheid en begrijpelijkheid ten goede en geeft ondertitelaars de ruimte om betere ondertitels te leveren.
- Voorkom onnodige achtergrondlawaai of achtergrondmuziek. Bijvoorbeeld een sfeermuziekje onder een voice-over is misschien gezellig, maar verslechtert de verstaanbaarheid voor kijkers en ondertitelaars.

Aandachtspunten televisieproviders

- Zorg dat ondertiteling in het (digitale) signaal altijd wordt doorgegeven.
- Verstrek heldere en begrijpelijke informatie over beschikbaarheid van ondertiteling bij de verschillende abonnementen.

C.3 Gesproken ondertitels

Zeer slechtziende en blinde mensen kunnen baat hebben bij gesproken ondertitels (GOS). Let op, gesproken ondertitels zijn niet te vergelijken met audiodescriptie. Gesproken ondertitels lezen alleen de ondertitels voor en geven geen extra informatie over wat er in beeld gebeurt. De wensen ten aanzien van de kwaliteit van de ondertitels hebben een overlap met die van ondertiteling voor doven en slechthorenden. Het gaat met name om correcte grammatica, het aanpassen van kromme zinnen, zorgen dat de ondertiteling niet onnodig wegvalt of wegvalt in de achtergrond waardoor letters niet herkend worden, etc.

Naast gesproken ondertitels is het ook mogelijk om de tekst van de ondertitels te projecteren met grotere letters op een contrasterende achtergrond in het beeld. Deze optie is waardevol voor mensen die nog wel ondertitels kunnen lezen "als de letters maar groter en duidelijker waren."

Van belang is dat de verhouding tussen het originele tv-geluid en de gesproken ondertiteling door de kijker zelf kan worden ingesteld. Voor mensen die ook slechthorend zijn is het van belang dat ze kunnen kiezen of de gesproken ondertiteling gemixt op beide oren of op het linker of rechteroor te beluisteren is. Daarnaast moet de gebruiker de ondertitels zelf aan of uit kunnen zetten.

Het is wenselijk dat gesproken ondertitels ook bij beschikbaar zijn bij uitgesteld kijken en in mobiele apps van publieke omroepen en mediaorganisaties. Momenteel worden gesproken ondertitels bij de publieke zenders (NPO 1, 2 en 3) gratis aangeboden. De gesproken ondertiteling bij commerciële Nederlandstalige kanalen zoals RTL en SBS en de Vlaamse zenders wordt tegen betaling aangeboden. Deze kosten zouden niet ten laste van de kijker moeten komen, maar gratis af te nemen zijn of vergoed worden door bijvoorbeeld de zorgverzekering.

C.4 Vertaling in Nederlandse Gebarentaal

Voor vertaling in Nederlandse Gebarentaal (NGT) onderscheiden we kwalitatieve doelen voor gebarentolken bij live uitzendingen en bij niet-live uitzendingen, voor kledingvoorschriften en voor de weergave op het beeld.

Kwalitatieve doelen gebarentolk – live uitzending

De rol van een tolk Nederlandse Gebarentaal, ook gebarentolk genoemd, is breed bekend geworden door de aanwezigheid bij de coronapersconferenties in 2020. Voor gebarentolken gelden de volgende kwalitatieve doelen:

- De tolk is ingeschreven in het Register Tolken Gebarentaal en Schrijftolken.¹⁸
- De tolk is minimaal 5 jaar werkzaam als tolk NGT.
- De tolk is ervaren in het tolken naar NGT. Een richtlijn hiervoor is gemiddeld minimaal 15 uur per week aan tolkopdrachten in verschillende settings.
- De tolk heeft een goede algemene ontwikkeling, is breed geïnteresseerd en op de hoogte van het nieuws in de wereld.

¹⁸ Website Register Tolken Gebarentaal en Schrijftolken: <https://www.stichtingrtgs.nl/>

- De tolk gebruikt zoveel mogelijk de gestandaardiseerde gebaren tijdens het tolken.
- De tolk verdiept zich in gebaren die specifiek voor het te tolken onderwerp beschikbaar zijn of komen en gebruikt deze tijdens het tolken.
- De tolk kan zo compleet mogelijk vertalen op een zodanige manier dat er niets essentieels ontbreekt aan de inhoud.
- De tolk moet passende expressie hebben: de mimiek moet zowel de brontaal, de context als de NGT recht doen.
- De tolk is in staat gesproken taal in hoog tempo te tolken.
- De tolk is stressbestendig.
- De tolk volgt minimaal één nascholing per jaar over het onderwerp tolken op televisie.
- De tolk heeft een net voorkomen en is gekleed volgens de kledingvoorschriften.

Gebarentolk bij niet-live audiovisuele mediaproducties

Voor niet-live audiovisuele mediaproducties heeft het de voorkeur om een dove gebarentolk in te schakelen. Voor dove gebarentolken hanteren we de volgende kwaliteitsdoelen:

- De dove tolk heeft een zeer goede en vloeiende beheersing van de Nederlandse Gebarentaal en de Nederlandse taal.
- De dove tolk heeft een goede algemene ontwikkeling, is breed geïnteresseerd en op de hoogte van het nieuws in de wereld.
- De dove tolk gebruikt zoveel mogelijk de gestandaardiseerde gebaren tijdens het tolken.
- De dove tolk verdiept zich in gebaren die specifiek voor het te tolken onderwerp beschikbaar zijn of komen en gebruikt deze tijdens het tolken.
- De dove tolk werkt tijdens de opdracht samen met een andere dove moedertaalexpert en/of een horende gediplomeerde gebarentolk die vertalingen beoordeelt op juistheid en begrijpelijkheid.
- Bij medische tolkopdrachten werkt de dove tolk samen met een medisch deskundige met kennis van dove en slechthorende mensen.
- De dove tolk volgt minimaal één nascholing per jaar over het onderwerp tolken op televisie.
- De tolk heeft een net voorkomen en is gekleed volgens de kledingvoorschriften.

Kledingvoorschriften gebarentolk – live en niet-live

- Een horende of dove gebarentolk heeft bij live en niet-live tolkopdrachten een net voorkomen. Hiertoe gelden de volgende kledingvoorschriften:
 - De tolk is gekleed volgens de geldende kledingvoorschriften bij de opdracht en ondergaat bij voorkeur een visagie-behandeling.
 - De tolk heeft een net voorkomen en een frisse uitstraling.
 - Vest of colbertje/trui/blouse/overhemd met $\frac{3}{4}$ of lange mouw.
 - De stof van de bovenkleding is effen en zo min mogelijk versierd met opvallende knopen, zakken, riemen.
 - De kleur van de bovenkleding:
 - geen lichte kleuren (lichtgrijs of lichtbruin)
 - geen groen i.v.m. de chroma key groene achtergrond

- geen kobaltblauwe kleding
- contrasteert met huidskleur en achtergrond
- Mogelijke kleuren: donkerblauw, donkergrijs, bruin, zwart, donkerrood, donkerpaars.
- Geen merknamen zichtbaar.
- Geen horloge en beperkt aantal ringen aan de vingers.
- Geen zichtbare tatoeage of piercings
- Onderkleding (rok of broek) is donker.

Weergave van gebarentolk in beeld – live en niet-live

Het is belangrijk dat de gebarentolk goed in beeld te zien is, zodat dove gebarentaalgebruikers de tolk goed kunnen volgen en begrijpen. Voor weergave van de gebarentolk¹⁹ in beeld gelden daarom de volgende kwaliteitsdoelen:

- Goede belichting op de gebarentolk, zodat handen en mimiek van gebarentolk goed zichtbaar zijn.
- De gebarentolk is in beeld vanaf zijn of haar middel tot net iets boven het hoofd. Aan de zijkanten van de gebarentolk is voldoende ruimte om de gebaren goed in beeld te houden. Gebarentaalgebruikers noemen dit 'de gebarenruimte.' De gebarentolk kan hier meer over vertellen aan de mensen van cameratechniek en regie.
- De achtergrond bij de gebarentolk heeft een rustige en vlakke kleur en uitstraling, die contrasteert met kleding en huidskleur van de gebarentolk. Daarnaast contrasteert de achtergrondkleur bij de gebarentolk met het originele beeld van de uitzending.
- De gebarentolk draagt kleding die contrasteert met huidskleur en achtergrond.
- Bij toepassing picture in picture technieken; breng het beeld met de gebarentolk niet te klein in het totale beeld: geen zogenoemde postzegeltolk. Let er ook op dat de gebarentolk geen relevante visuele informatie blokkeert: de gebarentolk niet voor tekst of andere visuele informatie plaatsen.
- Bij veranderingen van filmshots of overgangen naar ander beeld, blijft de gebarentolk in beeld indien er nog verder gesproken wordt.
- Tekst of een logo van bijvoorbeeld de mediaorganisatie bedekken niet de gebarentolk.
- De gebarentolk, cameramensen en de regisseur stemmen vooraf af over de weergave van de gebarentolk in het beeld.
- Bij live audiovisuele media: Een gebarentolk volgt altijd de spraak en belangrijke geluiden. Wanneer de uitzending klaar is, houd de gebarentolk nog even in beeld zodat hij of zij de zin af kan ronden.
- Bij niet-live audiovisuele media: De gebarentolk vertaalt de gebaren synchroon met de spraak en belangrijke geluiden.

¹⁹ Meer uitgebreide tips voor een goede weergave van de gebarentolk zijn te vinden in de toegankelijkheidsrichtlijnen voor gebarentolken in audiovisuele media via de website van HBB4ALL: <https://pagines.uab.cat/hbb4all/content/accessibility-guidelines>

C.5 Schone audio

Programmamakers voegen regelmatig sfeermuziek of geluid toe aan bijvoorbeeld documentaires of nieuwsuitzendingen. Dit maakt het voor kijkers met bijvoorbeeld (ouderdoms)slechthorendheid of autisme lastiger om de gesproken dialoog te volgen.

Om dit probleem op te lossen, kan de audio op een andere manier worden aangeboden, zodat de gebruiker kan kiezen voor schone audio (clean audio). Schone audio wordt voor de eindgebruiker bijvoorbeeld mogelijk middels Object-based Dialogue Enhancement.²⁰ Dit betekent dat gebruikers zelf de balans kunnen bepalen tussen dialoog en overige geluiden.²¹

C.6 Cognitieve toegankelijkheid

Cognitieve toegankelijkheid omvat eenvoudig te begrijpen taal, toegankelijke gebruikersinterface (bijvoorbeeld door te veel indrukken in de beeldcompositie te vermijden), biedt gebruikers voldoende tijd om inhoud (af) te lezen, enz. Dit raakt aan de inhoud en het creatieve maakproces van programmamakers. Cognitieve toegankelijkheid laat zich daarom moeilijker vastleggen in kwalitatieve doelen. In plaats daarvan is de aanbeveling aan programmamakers om met ervaringsdeskundigen in gesprek te gaan over hoe zij de begrijpelijkheid van programma's kunnen verbeteren tijdens het maakproces.

²⁰ AES E-library: Personalized Object-Based Audio for Hearing Impaired TV Viewers:
<https://www.aes.org/e-lib/browse.cfm?elib=18562>

²¹ Artikel Clean Audio for TV broadcast: An Object-Based Approach for Hearing-Impaired Viewers:
<https://benshirley.wordpress.com/2015/05/18/clean-audio-for-tv-broadcast-an-object-based-approach-for-hearing-impaired-viewers/>

13

Bijlage D

Overige relevante bronnen en documentatie (Engelstalig)

Bij het formuleren van dit position paper en met name de kwalitatieve doelen voor toegangsdiensten is gebruikgemaakt van de volgende bronnen en documentatie:

Standards

- [ISO/IEC TS 20071-21:2015 Information technology](#) — User interface component accessibility — Part 21: **Guidance on audio descriptions**
- [ISO/IEC 20071-23:2018 Information technology](#) — User interface component accessibility — Part 23: **Visual presentation of audio information (including captions and subtitles)**
- [ISO/IEC TS 20071-25:2017 Information technology](#) — User interface component accessibility — Part 25: Guidance on the **audio presentation of text in videos, including captions, subtitles and other on-screen text.**²²

Guidelines

- Irish National Disability Authority (NDA) [guidelines for accessible digital TV equipment and services](#)
- Ofcom: [Making on-demand services accessible: What should regulations look like?](#)
- [BBC Subtitle Guidelines](#)
- [ITC Guidance on Standards for Subtitling](#)
- Autonomous University of Barcelona (UAB) – [Accessibility Guidelines](#)
- World Wide Web Consortium (W3C) - [TTML Profiles for Internet Media Subtitles and Captions 1.0.1 \(IMSC1\)](#)
- Earcatch: [Richtlijnen en aanleverspecificaties van audiodescriptie](#)
- Subcatch: [Richtlijnen en aanleverspecificaties van ondertiteling](#)

²² Publicatie van soortgelijke ISO-standaarden voor begrijpelijke taal en vertaling in gebarentaal voor TV zijn nog in de maak.

Research papers

- [Measurement of Subtitle Quality](#) – an R&D Perspective (Mike Armstrong)
- [The Impact of Subtitle Display Rate on Enjoyment Under Normal Television Viewing Conditions](#) (James Sandford)
- [Candidate Techniques for Improving Live Subtitle Quality](#) (Matthew Shotton)
- [Accuracy Rate in Live Subtitling: The NER Model](#) (Pablo Romero-Fresco, Juan Martínez Pérez)

Useful resources

- [Clean Audio – “Making Media Accessible to all: the Options and the Economics”](#), presentation by Harald Fuchs
- European Commission (EC) - [Principles for regulating Audiovisual Media Services at European level](#)
- EC - [Revision of the Audiovisual Media Services Directive \(AVMSD\)](#)
- EC – Fact Sheet - [Digital Single Market: updated audiovisual rules \[updated on 02/10/2018\]](#)
- EC – [Policies on Audiovisual Regulators](#)
- US Federal Communications Commission - [Emergency Information on TV Accessibility Requirements](#)
- US Federal Communication Commission - [Access to Emergency Information on Television](#)
- ERGA Special Task [Report on the provision of greater accessibility to audiovisual media services for persons with disabilities](#)
- European Broadcasting Union (EBU) – case analysis - [C-347/14 New Media Online GmbH v Bundeskommunikationssenat](#)
- International Telecommunication Union (ITU) - [Overview of remote captioning services](#)
- ITU and G3ict – The Global Initiative for Inclusive Information and Communication Technologies – [Making Television Accessible](#)
- IEC/ISO/ITU [Policy on Standardization and accessibility](#)
- World Federation of the Deaf (WFD) [Position Paper on Accessibility: Sign Language Interpreting and translation and technological developments](#)
- World Federation of the Deaf (WFD) and International Federation of Hard of Hearing People (IFHOH) [Position paper on automatic speech recognition \(ASR\) in telephone relays services and in captioning services](#)
- OfCom - [Measuring live subtitling quality: results from the fourth sampling exercise](#)
- OfCom - [Television and on-demand programme services: Access services report 2018](#)
- World Association of Sign Language Interpreters (WASLI) - [Code of Ethics for sign language interpreters](#)
- European Audiovisual Observatory (Council of Europe) - [The legal framework for video-sharing platforms](#)
- European Platform for Regulatory Authorities (EPRA) - [Access to Audiovisual Media Services for persons with disabilities \(comparative overview of broadcasters’ obligations\)](#)
- TED Talk - [How captions increase ROI and audience for media creators](#) (S. Kouznetsova)
- European Broadcasting Union (EBU) - [TT-D Subtitling Distribution Format](#)
- ERGA | EPRA - [Letter of Intent Cooperation](#)